

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2012/28/EL,

25. oktoober 2012,

orbteoste teatavate lubatud kasutusviiside kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 53 lõiget 1 ning artikleid 62 ja 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud õigusakti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁽¹⁾,toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt⁽²⁾

ning arvestades järgmist:

- (1) Liikmesriikides asuvad avalikud raamatukogud, haridusasutused, muuseumid, arhiivid, filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevad asutused ja avalikkust teenindavad ringhäälinguorganisatsioonid tegelevad Euroopa digitaalraamatukogude loomiseks oma kogude või arhiivide ulatusliku digiteerimisega. Nad aitavad kaasa Euroopa kultuuripärandi säilitamisele ja levitamisele, mis on samuti oluline Euroopa digitaalraamatukogude, näiteks Europeana loomiseks. Trükmaterjalide massilise digiteerimise ning otsingu- ja indekseerimise tehnilised võimalused suurendavad raamatukogude kogude väärtust teadusuuringute jaoks. Suurte veebipõhiste raamatukogude loomine hõlbustab elektrooniliste otsingu- ja uurin-guvahendite kasutamist ning avab uue uuringuallika teadlastele ja akadeemikutele, kes muidu peaksid piirduma tavapärasemate ja mittedigitaalsete otsingumeetoditega.
- (2) Teadmiste ja uuenduste vaba liikumise edendamise vajalikkus on strateegia „Euroopa 2020” oluline osa, nagu on kindlaks määratud komisjoni teatises „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia”, mis ühe juhtalgatusena hõlmab ka Euroopa digitaalarengu tegevuskava väljatöötamist.
- (3) Vastavalt komisjoni teatises „Euroopa digitaalarengu tegevuskava” sätestatule on Euroopa digitaalarengu tegevuskava üks põhimeede luua õigusraamistik, mis hõlbustaks selliste teoste ja muude objektide digiteerimist ja levitamist, mis on kaitstud autoriõigusega või autoriõigusega kaasnevate õigustega ning millele õigusi omavat isikut ei ole tuvastatud või ei ole teda tuvastamisest hoolimata leitud (nn orbteosed). Käesolev direktiiv on suunatud orbteoste staatuse õigusliku määratlemise eriomase probleemi lahendamisele ja sellest orbteosena käsitatava teose või fonogrammi õigustatud kasutajatele ja lubatud kasutusviisidele tulenevatele tagajärgedele.
- (4) Käesolev direktiiv ei piira liikmesriikides välja töötatavaid erilahendusi, mille eesmärk on tegeleda ulatuslikumate massilise digiteerimise küsimustega, näiteks läbimüüdud teoste puhul. Kõnealustes lahendustes võetakse arvesse eri liiki sisu ja eri kasutajate eripära ning tuginetakse asjaomaste sidusrühmade vahelisele konsensusele. Seda lähenemisviisi on järgitud ka komisjoni egiidi all koostatud vastastikuse mõistmise memorandumis läbimüüdud teoste digiteerimise ja kättesaadavaks tegemise peamiste põhimõtete kohta, mille Euroopa raamatukogude, autorite, kirjastajate ja kollektiivse esindamise organisatsioonide esindajad allkirjastasid 20. septembril 2011. Käesolev direktiiv ei piira kõnealuse memorandumiga kohaldamist, milles kutsutakse liikmesriike ja komisjoni üles tagama, et kasutajate, õiguste omajate ja õiguste kollektiivse haldamise organisatsioonide vahel sõlmitud vabatahtlikud kokkulepped litsentseerida läbimüüdud teoste kasutamist vastastikuse mõistmise memorandumiga põhimõtete alusel järgiksid nii riiklikus kui ka piiriüleles kontekstis õiguskindluse nõuet.
- (5) Autoriõigus on loomesektori majanduslik alus, kuna see stimuleerib innovatsiooni, loomingu, investeeringuid ja toodangut. Teoste massilise digiteerimise ja levitamisega kaitstakse seetõttu Euroopa kultuuripärandit. Autoriõigus on oluline vahend loomesektori töö tasustamise tagamiseks.
- (6) Õiguste omajatel on ainuõigus oma teoseid ja muid kaitstud objekte reprodutseerida ja üldsusele kättesaadavaks teha. AINUõigus ühtlustati Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiiviga 2001/29/EÜ (autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas)⁽³⁾ ning sellest tulenevalt on nõutav, et enne teose või muu kaitstud objekti digiteerimist ja üldsusele kättesaadavaks tegemist saadakse õiguste omaja nõusolek.
- (7) Orbteoste puhul ei ole võimalik saada eelnevat nõusolekut reprodutseerimiseks ega üldsusele kättesaadavaks tegemiseks.
- (8) Liikmesriikide erinevad lähenemisviisid orbteose staatuse tunnustamisele võivad kujutada endast takistust siseturu toimimisele, orbteoste kasutamisele ja piiriülese juurdepääsu tagamisele orbteoste. Erinevad strateegiad võivad kaasa tuua ka piirangud kultuurisisu hõlmavate teenuste

⁽¹⁾ ELT C 376, 22.12.2011, lk 66.⁽²⁾ Euroopa Parlamendi 13. septembri 2012. aasta seisukoht (Euroopa Liidu Teatajas seni avaldamata) ja nõukogu 4. oktoobri 2012. aasta otsus.⁽³⁾ EÜT L 167, 22.6.2001, lk 10.

ja toodete vabale liikumisele. Seetõttu on vaja tagada orbeose staatuse vastastikune tunnustamine, kuna see võimaldab juurdepääsu orbeostele kõikides liikmesriikides.

- (9) Õiguskindluse tagamiseks siseturul seoses orbeoste kasutamise avalikes raamatukogudes, haridusasutustes, muuseumides, arhiivides, filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevates asutustes ja avalikkust teenindavates ringhäälinguorganisatsioonides on eelkõige vaja ühist lähenemisviisi orbeose staatuse määramisel ja orbeoste lubatud kasutusviiside kindlaksmääramisel.
- (10) Orbeoseid sisaldavad ka avalikkust teenindavate ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavad ja nende toodetud kinematograafilised või audiovisuaalsed teosed ja fonogrammide. Võttes arvesse ringhäälinguorganisatsioonide kui fonogrammide ja audiovisuaalse materjali tootjate eriseisundit ning vajadust piirata tulevikus orbeoste hulka, on asjakohane sätestada ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavate teoste ja fonogrammide suhtes käesoleva direktiivi kohaldamise tähtpäev.
- (11) Avalikkust teenindavate ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavad kinematograafilised ja audiovisuaalsed teosed ning fonogrammide peaksid käesoleva direktiivi tähenduses hõlmama kinematograafilisi ja audiovisuaalseid teoseid ja fonogramme, mis on kõnealuste organisatsioonide või teiste ühistootmises osalevate avalikkust teenindavate ringhäälinguorganisatsioonide poolt tellitud nende ainukasutuseks. Avalikkust teenindavate ringhäälinguorganisatsioonide arhiivides talletatavad kinematograafilised ja audiovisuaalsed teosed ning fonogrammide, mis ei ole toodetud või tellitud kõnealuste organisatsioonide poolt, kuid mille kasutamine on neile lubatud litsentsilepingu alusel, ei peaks kuuluma käesoleva direktiivi reguleerimisalasse.
- (12) Rahvusvahelise tava kohaselt tuleks käesolevat direktiivi kohaldada üksnes teoste ja fonogrammide suhtes, mis avaldati esmakordselt mõne liikmesriigi territooriumil või, kui avaldamist ei toimunud, mis anti esmakordselt eetrisse mõne liikmesriigi territooriumil või, kui avaldamist ega eetrisse andmist ei toimunud, mis tehti üldsusele kättesaadavaks käesoleva direktiivi kohaselt õigustatud isikute poolt õiguste omajate nõusolekul. Viimasel juhul tuleks käesolevat direktiivi kohaldada üksnes tingimusel, et on põhjust eeldada, et õiguste omajad ei ole vastu käesoleva direktiivi kohaselt lubatud kasutamisele.
- (13) Enne teose või fonogrammi käsitamist orbeosena tuleks heas usus viia läbi hoolikas otsing teosele või fonogrammile õigusi omavate isikute, sealhulgas teoses või fonogrammis sisalduvatele teostele ja muudele kaitstud objektidele õigusi omavate isikute leidmiseks. Liikmesriikidel

peaks olema lubatud ette näha, et hoolika otsingu võivad läbi viia kas käesolevas direktiivis osutatud või muud organisatsioonid. Muud organisatsioonid võivad nõuda hoolika otsingu läbiviimise teenuse eest tasu.

- (14) Autoriõiguste ja autoriõigusega kaasnevate õiguste kaitse kõrge taseme tagamiseks liidus on asjakohane näha ette ühtlustatud lähenemisviisi hoolika otsingu läbiviimiseks. Hoolikas otsing peaks hõlmama teoste ja muude kaitstud objektide kohta teavet pakkuvate selliste allikate kasutamist, mis on käesoleva direktiivi kohaselt määratud selle liikmesriigi poolt, kus hoolikas otsing läbi tuleb viia. Seejuures võiksid liikmesriigid juhinduda hoolika otsimise suunistest, milles lepiti kokku i2010 digitaalraamatukogu algatuse raames ühe osana loodud digitaalsete raamatukogude alases kõrgetasemelises eksperdirühmas.
- (15) Kattuvate otsingute vältimiseks tuleks hoolikas otsing viia läbi liikmesriigis, kus teos või fonogramm esmakordselt avaldati või, kui avaldamist ei toimunud, toimus selle esituse esmakordne eetrisse andmine. Kinematograafiliste või audiovisuaalsete teoste puhul, mille tootja peakorter või peamine elukoht asub liikmesriigis, tuleks hoolikas otsing läbi viia selles liikmesriigis. Kinematograafiliste või audiovisuaalsete teoste puhul, mis on valminud ühistoodanguna ja mille tootjate asukoht on eri liikmesriikides, tuleks hoolikas otsing läbi viia igas vastavas liikmesriigis. Teoste ja fonogrammide suhtes, mida ei ole avaldatud või mida ei ole eetrisse antud, kuid mis on tehtud üldsusele kättesaadavaks käesoleva direktiivi kohaselt õigustatud isikute poolt õiguste omajate nõusolekul, tuleks hoolikas otsing läbi viia liikmesriigis, kus asub organisatsioon, kes tegi teose või fonogrammi üldsusele õiguste omaja nõusolekul kättesaadavaks. Teoses või fonogrammis sisalduvatele teostele ja muudele kaitstud objektidele õigusi omavate isikute hoolikas otsing tuleks läbi viia liikmesriigis, kus viiakse läbi teost või muud kaitstud objekti sisaldavale teosele või fonogrammile õigusi omavate isikute hoolikas otsing. Ühtlasi tuleks kontrollida muudes riikides kättesaadavaid teabeallikaid, kui tõendid viitavad sellele, et muudes riikides leidub asjakohast teavet õiguste omajate kohta. Hoolikate otsingute tagajärjel võib koguneda mitmesugust teavet, näiteks otsingu dokumentatsioon ja otsingu tulemus. Otsingu dokumentatsioon tuleks arhiveerida, et asjaomastel organisatsioonidel oleks võimalik tõendada, et otsing oli hoolikas.
- (16) Liikmesriigid peaksid tagama, et asjaomased organisatsioonid dokumenteerivad oma hoolikad otsingud ning et otsingute tulemused, mis koosnevad eelkõige mis tahes liest, mille kohaselt teost või fonogrammi tuleb käsitada orbeosena käesoleva direktiivi tähenduses, ning teabest staatuse muutuse ja orbeoste kasutamise kohta kõnealuste organisatsioonide poolt, kogutakse ja tehakse laiemale üldsusele kättesaadavaks eelkõige seeläbi, et asjaomane teave säilitatakse sidusandmebaasis. Eelkõige üleeuroopalist mõõdet arvesse võttes ja kattuva tegevuse vältimiseks on asjakohane näha ette eespool nimetatud

teavet sisaldava ühtse liidu sidusandmebaasi loomine ning selle läbipaistval viisil laiemale üldsusele kättesaadavaks tegemine. See võimaldab nii organisatsioonidel, kes viivad läbi hoolikaid otsinguid, kui ka õiguste omajatel kõnealusele teabele hõlpsasti juurde pääseda. Sellisena võib andmebaas aidata oluliselt kaasa autoriõiguste võimalike rikkumiste ärahoidmisele ja lõpetamisele eelkõige teoste ja fonogrammide orbeose staatuse muutuste korral. Määrusega (EL) nr 386/2012⁽¹⁾ määratakse Siseturu Ühtlustamise Ametile („amet“) teatavad ülesanded ja tegevused, mida rahastatakse tema enda eelarvevahenditest ning mille eesmärk on hõlbustada ja toetada liikmesriikide ametiasutuste, erasektori ja liidu institutsioonide tegevust intellektuaalomandiõiguste rikkumiste vastases võitluses, sealhulgas rikkumiste ärahoidmises.

Eelkõige kõnealuse määruse artikli 2 lõike 1 punkti g kohaselt hõlmavad kõnealused ülesanded niisuguste süsteemide tagamist, mis aitavad parandada liikmesriikide asjaomaste ametiasutuste vahelist teabevahetust interneti teel asjaomastes küsimustes, ning koostöö edendamist nimetatud ametiasutuste vahel. Seetõttu on asjakohane usaldada ametile niisuguse Euroopa andmebaasi loomine ja haldamine, mis sisaldab käesolevas direktiivis osutatud orbeostega seotud teavet.

(17) Teostel ja fonogrammidel võib olla mitu õiguste omajat või need võivad hõlmata muid teoseid või kaitstud objekti. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada tuvastatud ja leitud õiguste omajate õigusi. Kui vähemalt üks õiguste omaja on tuvastatud ja leitud, ei tohiks teost või fonogrammi käsitada orbeosena. Käesoleva direktiivi kohaselt õigustatud isikutel peaks olema lubatud kasutada teost või fonogrammi, millele õigusi omavat isikut ei ole tuvastatud või leitud, üksnes siis, kui nad on saanud loa tegeleda reprodutseerimisega ja üldsusele kättesaadavaks tegemisega, mis on hõlmatud vastavalt direktiivi 2001/29/EÜ artiklitega 2 ja 3, õiguste omajatelt, kes on tuvastatud ja leitud, sealhulgas teostes või fonogrammides sisalduvate teoste ja muude kaitstud objektide õiguste omajad. Õiguste omajad, kes on tuvastatud ja leitud, saavad anda kõnealuse loa üksnes õiguste suhtes, mis kuuluvad neile kas seetõttu, et õigused on nende endi õigused, või seetõttu, et õigused on neile üle läinud, ning nad ei saa käesoleva direktiivi alusel lubada ühtki kasutusviisi õiguste omajate nimel, keda ei ole tuvastatud ega leitud. Sellele vastavalt saavad õigustatud isikud juhul, kui eelnevalt tuvastamata või leidmata õiguste omajad nõuavad oma õiguste tunnustamist teosele või fonogrammile, jätkata teose või fonogrammi kasutamist üksnes siis,

kui kõnealused õiguste omajad annavad selleks loa direktiivi 2001/29/EÜ alusel õiguste suhtes, mis neile kuuluvad.

(18) Õiguste omajatel, kes nõuavad oma õiguste tunnustamist teosele või muule kaitstud objektile, peaks olema õigus orbeose staatust tühistada. Õiguste omajad, kes tühistavad teose või muu kaitstud objekti orbeose staatuse, peaksid saama nende teoste või muu kaitstud objekti kasutamise eest käesoleva direktiivi kohaselt õiglast hüvitist, mille määrab kindlaks liikmesriik, kus on asutatud orbeost kasutav organisatsioon. Liikmesriikidel peaks olema vabadus määrata kindlaks, millistel asjaoludel võib niisuguse hüvitise maksmine toimuda, sealhulgas makse sooritamise tähtaeg. Õiglase hüvitise võimaliku taseme kindlaksmääramisel tuleks muu hulgas võtta nõuetekohaselt arvesse liikmesriikide kultuuri edendamisega seotud eesmärke, asjaomaste organisatsioonide poolse kasutamise mitteärilist olemust, mis aitab neil organisatsioonidel täita selliseid avalikke huvisid teenivaid ülesandeid nagu õppimise edendamine ja kultuuri levitamine, ning õiguste omajatele tekkida võivat kahju.

(19) Kui teos või fonogramm on ekslikult tunnustatud orbeoseks ja sellele on eelnendud otsing, mis ei olnud hoolikas, on jätkuvalt võimalik kasutada liikmesriikide õigusaktides sätestatud autoriõiguste rikkumise alaseid õiguskaitsvahendeid vastavalt asjaomastele siseriiklikele õigusnormidele ja liidu õigusele.

(20) Õppimise edendamiseks ja kultuuri levitamiseks peaksid liikmesriigid nägema ette erandi või piirangu lisaks neile, mis on sätestatud direktiivi 2001/29/EÜ artiklis 5. Need erandid ja piirangud peaksid lubama teatavatel organisatsioonidel, eelkõige direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 2 punktis c osutatud organisatsioonidel, ning filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevatel asutustel, mis tegutsevad mittetulunduslikul alusel, samuti avalikkust teenindavatel ringhäälinguorganisatsioonidel orbeoseid reprodutseerida ja üldsusele kättesaadavaks teha direktiivi 2001/29/EÜ tähenduses, kui selline kasutusviis täidab nende asutuste avalikke huvisid teenivaid ülesandeid, milleks on eelkõige nende kogude, sealhulgas digitaalkogude säilitamine, taastamine ning kättesaadavaks tegemine kultuurilistel ja hariduslikel eesmärkidel. Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaksid filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevad asutused hõlmama organisatioone, kelle liikmesriigid on määranud oma kultuuripärandsusse kuuluvate filmide ja muude audiovisuaalsete teoste või fonogrammide kogumiseks, kataloogimiseks, säilitamiseks ja taastamiseks. Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaksid avalikkust teenindavad ringhäälinguorganisatsioonid hõlmama ringhäälinguorganisatioone, kes osutavad avalikku teenust, nagu selle teeb ülesandeks, määratleb ja korraldab iga liikmesriik. Käesoleva direktiivi orbeoste kasutamise lubamiseks kehtestatud erand või piirang ei piira direktiivi 2001/29/EÜ artiklis 5 sätestatud erandite ja piirangute kohaldamist. Seda saab

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. aprilli 2012. aasta määrus (EL) nr 386/2012, millega antakse Siseturu Ühtlustamise Ametile (kaubamärgid ja tööstusdisainilahendused) intellektuaalomandi õiguskaitsesega seotud ülesannete täitmine, sealhulgas avaliku ja erasektori esindajatest koosneva intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskuse moodustamine (ELT L 129, 16.5.2012, lk 1).

kohaldada üksnes teatavatel erijuhtudel, mis ei ole vastuolus kaitstud teose või muu materjali tavapärase kasutamise ja ei mõjuta põhjendamatult õiguste omaja õiguspäraseid huve.

- (21) Digiteerimise ergutamiseks tuleks käesoleva direktiivi kohaselt õigustatud isikutel lubada tulu teenida seoses nendepoolse orbeoste kasutamise ja käesoleva direktiivi alusel nende avalikke huvisid teenivate ülesannete täitmise seotud eesmärkide saavutamiseks, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerluslepingute raames.
- (22) Lepingulised suhted võivad kaasa aidata Euroopa kultuuripärandi digiteerimisele, kusjuures avalikel raamatukogudel, haridusasutustel, muuseumidel, arhiividel, filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevatel asutustel ja avalikkust teenindavatel ringhäälinguorganisatsioonidel peaks olema lubatud sõlmida äripartneritega lepinguid orbeoste digiteerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks, et teoseid käesoleva direktiiviga lubatud viisil kasutada. Kõnealused lepingud võivad hõlmata selliste partnerite rahalist toetust. Lepingutega ei tohiks käesoleva direktiivi kohaselt õigustatud isikutele kehtestada mingeid piiranguid orbeoste nendepoolse kasutamise suhtes ega tohiks äripartneritele anda mingeid õigusi orbeosteid kasutada või nende kasutamist kontrollida.
- (23) Selleks et teha Euroopa kultuuripärand liidu kodanikele kättesaadavamaks, on vaja ka tagada, et ühes liikmesriigis digiteeritud ja üldsusele kättesaadavaks tehtud orbeostes võib teha üldsusele kättesaadavaks ka teistes liikmesriikides. Avalikke huvisid teeniva ülesande täitmise eesmärgil orbeost kasutavad avalikud raamatukogud, haridusasutused, muuseumid, arhiivid, filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevad asutused ja avalikkust teenindavad ringhäälinguorganisatsioonid peaksid suutma teha orbeoste teistes liikmesriikides üldsusele kättesaadavaks.
- (24) Käesoleva direktiivi kohaldamine ei mõjuta õiguste haldamise korraldust liikmesriikides, sealhulgas laiendatud kollektiivlitsentse, õiguslikke eeldusi esindamise või ülemineku osas, kollektiivset haldamist või samalaadseid korraldusi või nende kombinatsiooni, sealhulgas massilise digiteerimise jaoks.
- (25) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki, nimelt õiguskindluse tagamist seoses orbeoste kasutamise ja ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada ning orbeoste kasutamise eeskirjade ühtsuse vajaduse tõttu on seda parem saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Sisu ja reguleerimisala

1. Käesolevas direktiivis käsitletakse orbeoste teatavaid kasutusviise liikmesriikides asuvates avalikes raamatukogudes, haridusasutustes, muuseumides, arhiivides, filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevates asutustes ja avalikkust teenindavates ringhäälinguorganisatsioonides avalikke huvisid teenivate ülesannete täitmise seotud eesmärkide saavutamiseks.

2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse järgmiste teoste suhtes:

- raamatu, ajakirja, ajalehe või muu kirjutusena avaldatud teosed, mida talletatakse avalike raamatukogude, haridusasutuste, muuseumide, arhiivide ja filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevate asutuste kogudes,
- avalike raamatukogude, haridusasutuste, muuseumide, arhiivide ja filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevate asutuste kogudes talletatavad kinematograafilised ja audiovisuaalsed teosed ning fonogrammide ning
- avalikkust teenindavate ringhäälinguorganisatsioonide poolt kuni 31. detsembrini 2002 (kaasa arvatud) toodetud ja nende arhiivides talletatavad kinematograafilised või audiovisuaalsed teosed ning fonogrammide,

mis on kaitstud autoriõigusega või autoriõigusega kaasnevate õigustega ja mis esmakordselt avaldati liikmesriigis või, kui avaldamist ei toimunud, mille eetrisse andmine toimus esmakordselt liikmesriigis.

3. Käesolevat direktiivi kohaldatakse lõikes 2 osutatud teoste ja fonogrammide suhtes, mida ei ole kunagi avaldatud või mida ei ole kunagi eetrisse antud, kuid mis on tehtud üldsusele kättesaadavaks lõikes 1 osutatud organisatsioonide poolt autoriõiguste omaja nõusolekul tingimusel, et on põhjust eeldada, et õiguste omanikud ei ole vastu artiklis 6 osutatud kasutusviisidele. Liikmesriigid võivad käesoleva lõike reguleerimisala piirata, hõlmates üksnes teosed ja fonogrammide, mis on talletatud nimetatud organisatsioonides enne 29. oktoobrit 2014.

4. Käesolevat direktiivi kohaldatakse samuti teostele ja muule kaitstud objektile, mis sisalduvad lõigetes 2 ja 3 osutatud teostes või fonogrammides või moodustavad nende lahutamatu osa.

5. Käesolev direktiiv ei mõjuta õiguste haldamise korraldust liikmesriigi tasandil.

Artikkel 2

Orbteosed

1. Teos või fonogramm on orbteos, kui ei ole tuvastatud ühtegi teosele või fonogrammile õigusi omavat isikut või kui tuvastamisest hoolimata ei ole ühtegi õiguste omajat leitud vaatamata sellele, et vastavalt artiklile 3 on läbi viidud ja dokumenteeritud õiguste omajate hoolikas otsing.

2. Kui mitmel isikul on õigus teosele või fonogrammile ja neist ühtegi ei ole tuvastatud või tuvastamisest hoolimata leitud pärast vastavalt artiklile 3 läbiviidud ja registreeritud hoolikat otsingut, võib teost või fonogrammi kasutada käesoleva direktiivi kohaselt tingimusel, et õiguste omajad, kes on tuvastatud ja leitud, on neile kuuluvate õiguste suhtes andnud artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonide loa direktiivi 2001/29/EÜ artikliga 2 hõlmatud reprodutseerimiseks ja artikliga 3 hõlmatud üldsusele kättesaadavaks tegemiseks.

3. Lõige 2 ei piira tuvastatud ja leitud isikute õigusi teosele või fonogrammile.

4. Artiklit 5 kohaldatakse vajalike muudatustega lõikes 2 osutatud tuvastamata või leidmata isikutele, kellel on õigused teoste.

5. Käesolev direktiiv ei piira anonüümselt või pseudonüümi all loodud teoseid reguleerivate siseriiklike sätete kohaldamist.

Artikkel 3

Hoolikas otsing

1. Selleks et teha kindlaks, kas teos või fonogramm on orbteos, tagavad artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid, et iga teose või muu kaitstud objekti puhul viiakse heas usus läbi hoolikas otsing, milleks kasutatakse kõnealuse teose ja muu kaitstud objekti kategooriale vastavaid kohaseid allikaid. Otsing viiakse läbi enne teose või fonogrammi kasutamist.

2. Teose- või fonogrammikategooriale vastavad kohased allikad määrab liikmesriik, pidades nõu õiguste omajate ja kasutajatega ning hõlmates vähemalt lisas loetletud asjakohaseid allikaid.

3. Hoolikas otsing viiakse läbi liikmesriigis, kus teos esmakordselt avaldati või, kui avaldamist ei toimunud, eetrisse anti, välja arvatud kinematograafilise või audiovisuaalse teose puhul, mille tootja peakorter või peamine elukoht asub liikmesriigis; viimasel juhul viiakse hoolikas otsing läbi liikmesriigis, kus asub tema peakorter või peamine elukoht.

Artikli 1 lõikes 3 osutatud juhul viiakse hoolikas otsing läbi liikmesriigis, kus on õiguste omaja nõusolekul teose või fonogrammi üldsusele kättesaadavaks teinud organisatsiooni asukoht.

4. Kui tõendite põhjal on alust arvata, et muudes riikides leidub olulist teavet õiguste omajate kohta, kontrollitakse samuti nendes riikides kättesaadavaid teabeallikaid.

5. Liikmesriigid tagavad, et artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid dokumenteerivad oma hoolikad otsingud ning annavad liikmesriigi pädevatele asutustele järgmist teavet:

a) organisatsioonide läbiviidud hoolikate otsingute tulemused, mille alusel on tehtud järeldus käsitada teost või fonogrammi orbteosena;

b) viis, kuidas organisatsioonid orbteost käesoleva direktiivi kohaselt kasutavad;

c) organisatsioonide kasutatavate teoste ja fonogrammide orbteose staatuse mis tahes muutus vastavalt artiklile 5;

d) asjaomase organisatsiooni asjakohane kontaktteave.

6. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lõikes 5 osutatud teave registreeritakse ühtses avalikus sidusandmebaasis, mille loob ja mida haldab vastavalt määrusele (EL) nr 386/2012 Siseturu Ühtlustamise Amet („amet“). Selleks edastavad liikmesriigid ametile viivitamata kõnealuse teabe pärast selle esitamist artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonide poolt.

Artikkel 4

Orbteose staatuse vastastikune tunnustamine

Teost või fonogrammi, mida ühes liikmesriigis käsitatakse artikli 2 kohaselt orbteosena, käsitatakse orbteosena kõikides liikmesriikides. Kõnealust teost või fonogrammi võib kõigis liikmesriikides käesoleva direktiivi kohaselt kasutada ja sellele juurde pääseda. See kehtib ka artikli 2 lõikes 2 osutatud teoste ja fonogrammide kohta tuvastamata ja leidmata õiguste omajate õiguste osas.

Artikkel 5

Orbteose staatuse tühistamine

Liikmesriigid tagavad, et orbteosena käsitatavale teosele või fonogrammile õigusi omaval isikul oleks igal ajal võimalus oma õiguste ulatuses orbteose staatust tühistada.

Artikkel 6

Orbteoste lubatud kasutusviisid

1. Liikmesriigid teevad direktiivi 2001/29/EÜ artiklis 2 sätestatud reprodutseerimise ja artiklis 3 sätestatud üldsusele kättesaadavaks tegemise õigusest erandi või piiravad kõnealuseid õigusi, tagamaks et artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonidel lubataks nende kogudes talletatavaid orbteoseid kasutada järgmistel viisidel:

a) teha orbeos direktiivi 2001/29/EÜ artikli 3 tähenduses üldsusele kättesaadavaks;

b) reprodutseerida orbeost direktiivi 2001/29/EÜ artikli 2 tähenduses digiteerimise, kättesaadavaks tegemise, indekseerimise, kataloogimise, säilitamise või taastamise eesmärgil.

2. Artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid kasutavad orbeost vastavalt käesoleva artikli lõikele 1 üksnes avalikke huvisid teenivate ülesannete täitmisega seotud eesmärkidel, eelkõige nende kogudes talletatavate teoste ja fonogrammide säilitamiseks, taastamiseks ning kultuurilistel ja hariduslikel eesmärkidel kättesaadavaks tegemiseks. Organisatsioonid võivad kõnealuse kasutamise käigus teenida tulu üksnes orbeoste digiteerimise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise kulude katmise eesmärgil.

3. Liikmesriigid tagavad, et artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonid märgivad orbeose iga kasutuse puhul tuvastatud autorite ja teiste õiguste omajate nimed.

4. Käesolev direktiiv ei piira kõnealuste organisatsioonide vabadust sõlmida avalikest huvidest lähtuvate ülesannete täitmisel lepinguid, eriti avaliku ja erasektori partnerluskokkulepeid.

5. Liikmesriigid näevad ette, et õiguste omajad, kes tühistavad oma teose või muu kaitstud objekti orbeose staatuse, saavad õiglase hüvitise teose ja muu kaitstud objekti kasutamise eest artikli 1 lõikes 1 osutatud organisatsioonide poolt vastavalt käesoleva artikli lõikele 1. Liikmesriikidel on vabadus määrata, millistel asjaoludel hüvitist makstakse. Nimetatud hüvitise tase määratakse kindlaks liidu õiguses kehtestatud piirmäärasid arvestades selle liikmesriigi õigusaktidega, kus asub kõnealust orbeost kasutav organisatsioon.

Artikkel 7

Muude sätete jätkuv kohaldamine

Käesolev direktiiv ei piira sätete kohaldamist, mis käsitlevad eelkõige patendiõigusi, kaubamärke, disainilahendusi, kasulikke mudeleid, mikrolülituse topograafiat, kirjatüüpe, tingimusjuurdepääsu, ringhäälinguteenuste kaablile juurdepääsu, rahvusliku rikkuse kaitset, sundeksemplari loovutamise kohustusega seonduvaid nõudeid, konkurentsi piiravat tegevust ja kõlvatut konkurentsi käsitlevaid seadusi, ärisaladusi, julgeolekut, konfidentsiaalsust, andmekaitset ja eraelu puutumatust, avalikele dokumentidele juurdepääsu ja lepinguõigusega seonduvat ning eeskirju ajakirjandusvabaduse ja sõnavabaduse kohta meedias.

Artikkel 8

Ajaline kohaldatavus

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide artiklis 1 osutatud teoste ja fonogrammide suhtes, mis on 29. oktoobril

2014 või pärast seda kaitstud liikmesriikide autoriõigusealaste õigusaktidega.

2. Käesoleva direktiivi kohaldamine ei mõjuta enne 29. oktoobrit 2014 sooritatud toiminguid ega omandatud õigusi.

Artikkel 9

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid 29. oktoobriks 2014. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need sätted vastu võtavad, lisavad nad nendes või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetavate põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 10

Läbivaatamisklausel

Komisjon jälgib pidevalt õigusi käsitlevate teabeallikate arengut ning esitab hiljemalt 29. oktoobriks 2015 ja seejärel igal aastal aruande võimaluse kohta lisada käesoleva direktiivi reguleerimisalasse kirjastajaid ja teoseid või muid kaitstud objekte, eelkõige üksikuid fotosid ja muid kujutisi, mis praegu ei kuulu selle reguleerimisalasse.

Komisjon esitab hiljemalt 29. oktoobriks 2015 Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta, võttes arvesse digitaalraamatukogude arengut.

Vajaduse korral ning eelkõige siseturu toimimise tagamiseks esitab komisjon ettepanekuid käesoleva direktiivi muutmise kohta.

Liikmesriik, kellel on mõjuvad põhjused arvata, et käesoleva direktiivi rakendamine mõjutab negatiivselt mõnda artikli 1 lõikes 5 osutatud õiguste haldamise siseriiklikku sätet, võib juhtida sellele komisjoni tähelepanu, esitades kogu asjakohase tõendusmaterjali. Komisjon võtab tõendusmaterjali arvesse käesoleva artikli teises lõigus osutatud aruande koostamisel ja direktiivi muudatusettepanekute esitamise vajalikkuse hindamisel.

Artikkel 11

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist Euroopa Liidu Teatajas.

*Artikkel 12***Adressaadid**

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Strasbourg, 25. oktoober 2012

Euroopa Parlamendi nimel
president
M. SCHULZ

Nõukogu nimel
eesistuja
A. D. MAVROYIANNIS

LISA

Artikli 3 lõikes 2 osutatud allikate hulka kuuluvad:

- 1) avaldatud raamatute puhul:
 - a) sundeksemplarid, raamatukogude kataloogid ning raamatukogude ja muude asutuste peetavad normandmestikud;
 - b) vastava riigi kirjastajate ja autorite ühendused;
 - c) olemasolevad andmebaasid ja registrid, WATCH (kirjanikud, kunstnikud ja nende teoste autoriõiguste omajad (*Writers, Artists and their Copyright Holders*)), ISBN (raamatu rahvusvaheline standardnumber (*International Standard Book Number*)) ning trükiste andmebaasid olevad raamatud;
 - d) asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide, eelkõige reprodutseerimisõiguste omajate organisatsioonide andmebaasid;
 - e) mitmeid andmebaase ja registreid hõlmavad allikad, sealhulgas VIAF (virtuaalne rahvusvaheline normandmestik (*Virtual International Authority Files*)) ja ARROW (juurdepääsetavad autoriõigusteabe ja orpsteoste registrid (*Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works*));
- 2) ajalehtede, ajakirjade ja perioodikaväljaannete puhul:
 - a) perioodiliste väljaannete ISSN (rahvusvaheline jadaväljaande standardnumber (*International Standard Serial Number*));
 - b) raamatukogude ja muude kogude kartoteegid ja kataloogid;
 - c) sundeksemplarid;
 - d) vastava riigi kirjastajate, autorite ja ajakirjanike ühendused;
 - e) asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide, sealhulgas reprodutseerimisõiguste organisatsioonide andmebaasid;
- 3) visuaalteoste, sealhulgas kujutava kunsti, fotograafia, illustreerimise, disaini ja arhitektuuri valdkonda kuuluvate teoste, viimati nimetatud teoste visandite ning muude raamatutes, ajakirjades ja ajalehtedes või muudes teostes sisalduvate teoste puhul:
 - a) punktides 1 ja 2 osutatud allikad;
 - b) eelkõige kujutava kunsti asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide, sealhulgas reprodutseerimisõiguste omajate organisatsioonide andmebaasid;
 - c) fotoagentuuride andmebaasid, kui see on kohaldatav;
- 4) audiovisuaalsete teoste ja fonogrammide puhul:
 - a) sundeksemplarid;
 - b) vastava riigi tootjate ühendused;
 - c) filmi- või audiopärandi säilitamisega tegelevate asutuste ja riiklike raamatukogude andmebaasid;
 - d) andmebaasid, kus kasutatakse asjakohaseid standardeid ja tunnuseid, näiteks ISAN (audiovisuaalteose rahvusvaheline standardnumber (*International Standard Audiovisual Number*)) audiovisuaalse materjali puhul, ISWC (muusikateose rahvusvaheline standardnumber (*International Standard Music Work Code*)) muusikateoste puhul ning ISRC (helisalvestise rahvusvaheline standardnumber (*International Standard Recording Code*)) fonogrammide puhul;
 - e) eelkõige autorite, esitajate, fonogrammitootjate ja audiovisuaalsektori tootjate asjaomaste kollektiivse esindamise organisatsioonide andmebaasid;
 - f) andmed tegijate kohta ja muu teose pakendil olev teave;
 - g) teatavat õiguste omajate kategooriat esindavate muude asjakohaste ühenduste andmebaasid.